

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Mens Augustini aperitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

respondemus quod olim Festus Paulo, ad tribu-
nal Cesaris provocanti: *Cesarum appellasti, ad
Cesarum ibi.*

§. I.

Mens Augustini aperitur.

17 **Q**uamvis Jansenius & quidam alii Recen-
tiores existiment, mentem Augustini in
hæc celebri quaestione esse conspicuam, illumq;
aperte profiteri decreta efficaciam in Angelis &
primis parentibus in statu innocentia non fuisse
necessaria, & gratiam hujus felicissimi status, li-
bero arbitrio Adami & Angelorum, quantum
ad efficaciam & usum, fuisse subditam, ejusque
naturam & determinationem expectantem, non
autem voluntatis eorum determinatricem. Hic
tamen breviter demonstrandum suscepi: sen-
tentiam hanc, quæ naturæ in Adamo & in An-
gelis tantum tribuit, & gratiam eorum libero
arbitrio subijcit, Sancto Doctori è diametro re-
pugnare, ejusque assertores toto ostio ab ejus
principiis aberrare.

18 In primis enim ipse gratia nutritius & pro-
pugnator Augustinus, non aliter efficaciam di-
vine gratia in statu naturæ lapsæ significat &
declarat, quam dicendo quod illa facit nos vel-
le, quod dat bonam voluntatem, & illam inspi-
rant & operatur in nobis, ut constat ex locis supra
relatis: Sed idem asserit de gratia collata Ada-
mo & Angelis in statu innocentia: Ergo gratia
efficaciam agnoscit, non solum pro homini-
bus lapsis, sed etiam pro Angelis, & primis pa-
rentibus in statu innocentia. Major patet, Mi-
nor probatur ex S. Doctore de correptione &
gratia cap. 11. ubi loquens de Adamo in statu in-
nocentia, sic habet: *Tunc ergo dederat Deus homini
bonam voluntatem.* Et 14. de civit. cap. 11. *Bona
ignitur voluntas, inquit, est opus Dei, cum ea quippe ab
eo factus est homo.* Et lib. 12. cap. 9. loquens de
bona voluntate, quæ boni Angeli per amorem
adhererunt Deo, dum erant viatores, ait: *Et
illam quis fecerat, nisi ille qui eos cum bona volunta-
te, id est amore casto quo illi adhererent, creavit, si-
militer in eis condens naturam & largiens gratiam: Et
ut magis declararet hanc bonam voluntatem
procellille ab auxilio gratia, ibidem ait: *Sinon
pertraxerunt seipsos facere meliores, quam eos ille fece-
rat, profecto & bonam voluntatem quæ meliores es-
sent, nisi operante adjutorio Creatoris, habere non possent
et.**

19 Secundo, Idem Augustinus divinorum de-
cretorum efficaciam & causalitatem in statu na-
turæ lapsæ demonstrat ex omnipotentissima Dei
potestate, seu ex infinita efficaciam & virtute di-
vine voluntatis, quæ non potest vinci, impediri,
vel retardari à creatura, & cui volenti saluum
facere, nullum humanum resistit arbitrium; ut
etiam constat ex locis quæ supra retulimus: Sed
idem asserit de voluntate Dei erga Angelos &
primos parentes in statu innocentia: Ergo agno-
scit decreta efficaciam, etiam pro statu innocentia
hominum & Angelorum. Major patet, Minor
probatur ex Augustino in Enchiridio cap. 96. ubi
sic ait. *Deus non ob aliud veraciter vocatur omni-
potens, nisi quia quidquid vult potest, nec voluntate
cuiuspiam creatura, voluntatis omnipoten-
tia impeditur effectus.* Nominè autem, *cuiuspiam
creatura*, procul dubio comprehenduntur non
solum homines in statu naturæ lapsæ, sed etiam
Angeli & primi parentes in statu innocentia.

Tom. I.

A Quare ibidem cap. 102. ait: *Quantalibet sint vo-
luntates Angelorum vel hominum, vel bonorum vel
malorum, vel quod Deus, vel aliud volentes quam
Deus, omnipotentis voluntas Dei semper invicta est.*
Unde etiam Daniëlis 4. Rex Babylonis, jam
ad Deum conversus, & potentiam ejus agno-
scens, confitetur quod *Deus juxta voluntatem
suam facit tam in virtutibus cæli, quam
in habitatoribus terra; & quod non est qui resistat ma-
nui ejus, & dicat ei: quare fecisti?* Manifestum er-
go est, Angelis perinde atque hominibus con-
venire Augustinianum illud effatum, ex quo
Jansenius invictam atque insuperabilem medi-
cinalis gratia vim reperit: *Cui volenti saluum sa-
cere, nullum resistit arbitrium &c.*

B Tertio, Idem S. Doctor libro 11. de Civit. 161
cap. 19. docet discretionem bonorum & malo-
rum Angelorum fuisse à Deo, non verò à libe-
ro arbitrio, & ait: *Inter sanctos Angelos & im-
mundos fuisse discretum, ubi didum est, & divisit
Deus inter lucem & tenebras.* Et addit: *solus quippe
ille ista discernere potuit &c.* Et libro 12. cap. 9.
Abfit, ut meliores à seipsis, quam ab illo facti sint.
Interdum etiam refert ad Angelos & primos pa-
rentes illud Apostoli: *Quid habes quod non acce-
pisti?* Nam in Psalmum 70. de bonis Angelis
ait: *Tibi debent quod vivunt, tibi debent quod ju-
ste vivunt.* Et concione 2. in Psalm. 32. loquens
etiam de bonis Angelis, sub nomine & figura
cælorum: *Nec ipsi, inquit, cæli firmitatem
sibi propriam præstiterunt: verbo Domini cæli firma-
ti sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum.*
*Non habuerunt aliquid ex se, & tanquam supple-
mentum à Domino perceperunt: spiritu enim oris
ejus, non pars, sed omnis virtus eorum.* Idem do-
cet D. Gregorius libro 25. Moral. cap. 8. ubi lo-
quens de Angelis dicit: aliis cadentibus, alios
à Deo fuisse solidatos: utique similiter casuros,
nisi solidati fuissent. Item Anselmus in libro
de casu diaboli cap. 1. affirmat quod in sanctis
Angelis locum habet illud Apostoli: *Quid habes
quod non accepisti:* Unde etiam Apoc. 7. omni-
um Angelorum in conspectu Throni Dei pro-
cidentium, hæc est confessio: *Benedictio, & cla-
ritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, virtus,
& fortitudo Deo nostro in secula seculorum. Amen.*
Quibus verbis, omnium bonorum gloriam ad
Deum referentes, deque omnibus Deo gratias
agentes, omne meritum, & omnem bonum libe-
ri arbitrii usum, eorumque in bono perseveran-
tiam, in Deum ut auctorem reducunt.

C Quarto, Si in statu innocentia gratia quan-
tum ad efficaciam & usum fuisset subdita libero
arbitrio Adami & Angelorum, D. Augustinus
nullam aliam debuisset assignare rationem ca-
sus Adami & Angelorum, quam eorum liberum
arbitrium, quod noluit uti gratiâ, nec illam ad
operationem applicare: At qui rationem hanc
non assignat, sed potius ad inferabilia Dei ju-
dicia recurrit, ut patet ex libro 11. de Genesi ad
litteram cap. 10. ubi ait: *Sed posset etiam ipsorum
voluntatem in bonum convertere, quoniam omni-
potens est: posset planè, cur ergo non fecit? quia noluit:
cur noluerit? penes ipsum est.* Ergo existimat gra-
tiam statûs innocentia, libero Adami vel Ange-
lorum arbitrio non fuisse subditam. Item idem
S. Doctor locis infra referendis, docet Deum ca-
sum Adami permisisse, ut appareret quid posset
liberum arbitrium sine adjutorio Dei: At hæc ra-
tio nulla esset, si liberum arbitrium Adami po-
tuisset ex viribus propriis determinare & appli-
care

D Quinto, Si in statu innocentia gratia quan-
tum ad efficaciam & usum fuisset subdita libero
arbitrio Adami & Angelorum, D. Augustinus
nullam aliam debuisset assignare rationem ca-
sus Adami & Angelorum, quam eorum liberum
arbitrium, quod noluit uti gratiâ, nec illam ad
operationem applicare: At qui rationem hanc
non assignat, sed potius ad inferabilia Dei ju-
dicia recurrit, ut patet ex libro 11. de Genesi ad
litteram cap. 10. ubi ait: *Sed posset etiam ipsorum
voluntatem in bonum convertere, quoniam omni-
potens est: posset planè, cur ergo non fecit? quia noluit:
cur noluerit? penes ipsum est.* Ergo existimat gra-
tiam statûs innocentia, libero Adami vel Ange-
lorum arbitrio non fuisse subditam. Item idem
S. Doctor locis infra referendis, docet Deum ca-
sum Adami permisisse, ut appareret quid posset
liberum arbitrium sine adjutorio Dei: At hæc ra-
tio nulla esset, si liberum arbitrium Adami po-
tuisset ex viribus propriis determinare & appli-
care

care gratiam ad operationem: Ergo idem quod prius.

163 Quinto celebris est locus Augustini 12. de Civ. vir. cap. 9. ubi querit (etiam sub aliis vocibus) unde aut quomodo factum sit, ut ex Angelis aliqui evaserint beati, alii autem miseri? An scilicet ex differentia creationis & liberi arbitrii, an ex differentia regiminis & gratiae? Et ibidem dicit, quod sicut utriusque boni creati sunt: istis (scilicet malis) mala voluntate caderentibus, illi (scilicet boni) amplius adjuti, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuros certissimi fierent, pervenerunt. Quibus verbis aperte proficitur Augustinus, Angelos bonos qui in veritate steterunt, & in Dei dilectione permanserunt, accepisse majorem gratiam, quam malos qui ceciderunt: scilicet auxilium efficax dans actu perseverare, quo ad beatitudinem pervenerunt.

164 Ex quo confutata manet responsio Jansenii, asserentis illud majus auxilium quod Augustinus dicit collatum fuisse bonis Angelis, & denegatum malis, non esse ipsum perseverantiae donum, sive auxilium efficax ad perseverandum, sed solum majus auxilium quod in ipsa beatitudine à Deo receperunt, nimirum certam scientiam, qua jam beati noverunt se nunquam lapsuros. Haec enim responsio aperte repugnat textui: cum Augustinus dicat, quod boni Angeli, amplius adjuti, ad beatitudinem pervenerunt: non verò quod ubi pervenerunt ad beatitudinem, fuerunt magis adjuti. Unde Estius in 7. distin. 41. §. 13. Si hoc adiutorium quo beati Angeli dicuntur amplius adjuti, esset ipsa beatitudo, sensus redderetur ineptus: scilicet Angelis collatam esse beatitudinem, quod ad beatitudinem pervenerunt.

165 Sexto, Augustinus de corrept. & gratia cap. 11. docet liberum arbitrium in Adamo, non nisi ad malum ex se fuisse potens, ac proinde non potuisse se determinare ad bonum, nisi ex auxilio Dei illud determinantis & applicantis. Liberum arbitrium, inquit, ad malum sufficit: ad bonum autem parum est nisi adjuvetur ab omnipotenti bono. Et Tract. de Cantico novo cap. 8. Quid enim valeat liberum arbitrium non adjutum, in ipso adam demonstratum est: ad malum sufficit sibi, ad bonum non nisi adjuvetur à Deo. Et in Enchir. cap. 106. Homo in paradiso ad se occidendum relinquendo justitiam, idoneus erat per voluntatem: ut autem ab eo teneretur vita justitia, parum erat velle, nisi ille qui eum fecerat adjuvaret. Et serm. 11. de verbis Apostoli cap. 2. docet primum hominem idem cecidisse, quia se subtraxit à divino regimine, Cadens, inquit, à manu signuli fractus est; regebat enim eum ipse qui fecerat. Regimen autem denotat motionem quandam praevientem, & applicantem liberum arbitrium; non verò decretum purè indifferens, & concursum simultaneum, ad speciem actus à voluntate creata determinabilem. Et lib. 14. de Civit. cap. 17. docet Adamum victum fuisse à diabolo, quia noluit fidere de adiutorio Dei: Quamvis, & ipsum considerare de adiutorio Dei, non quidem posset sine adiutorio Dei.

166 Ex quibus omnibus liquet, quam absurdum, & à veritate, ac Augustini doctrina alienum sit quod ait Jansenius: Omnia bona opera, ad idque & ipsam fidem, & dilectionem Dei, ab Adamo potuisse per arbitrii libertatem fieri sic, ut ea non donaret ei gratia Dei.

167 Patet etiam ex dictis, quam leviter & inconsiderate dixerit, pro motione efficaci ad

A omnes naturae humanae status dilatata, nullum proferri posse Augustini testimonium, plurimum adduximus, quae gratiae efficacis necessitatem, non solum pro statu naturae lapsae, sed etiam pro statu innocentiae hominum & Angelorum aperte declarant. Quod verò idem S. Doctor necessitatem efficacis Dei motionis, etiam pro actibus ordinis naturalis admittat, subindeque eam non ex solo vulnere laesae voluntatis, sed etiam ex generali subordinatione & dependentia à primo motore repetat, breviter demonstrandum est.

§. II.

B Ostenditur S. Augustinum necessitatem efficacis Dei motionis, etiam pro actibus naturalibus, agnoscere.

P Lura etiam in hujus veritatis confirmationem adduci possunt S. Doctoris testimonia. In primis enim in libro de gratia & libero arbitrio cap. 20. haec scribit: Scriptura divina, si diligenter inspicatur, ostendit non solum bonas hominum voluntates, quas ipse facit ex malis, & à se factas bonas, in actus bonos, & in aeternam dirigit vitam: verum etiam illas quae conservant saeculi creaturam, ita esse in Dei potestate, ut eas quod voluerit, quando voluerit, faciat inclinare &c. Quibus verbis aperte docet, Deum ratione summae potestatis, & supremi domini quod habet in nostras voluntates, eas applicare non solum ad actus bonos & supernaturales, quibus homo ad vitam aeternam ordinatur; sed etiam ad naturales, & civiles, quibus haec vita conservatur. Unde apud Prosperum sent. 58 idem Augustinus ait, quod divina voluntas est prima & suprema causa omnium corporalium, spiritualiumque motionum.

Secundo. Idem S. Doctor de corrept. & gratia cap. 14. loquens de electione Saulis in Regem (qua utique erat actus ordinis naturalis) illam reducit in humanorum cordium quod voluntas inclinandaorum omnipotentissimam potestatem. Et infra loquens de viris qui David in Regem elegerunt, ait: Sua voluntate utique isti constituerunt Regem David. Quis non videat? Quis hoc negat non enim hoc non ex animo, aut non ex bona voluntate fecerunt: corde pacifico; & tamen hoc in eis egit, qui in cordibus hominum quod voluerit operatur. Adduxit ipsos ut Regem constituerent. Et quomodo adduxit? Nunquid corporalibus ulla vinculis alligavit? Intus egit, corda tenuit, corda movit, eosque voluntatibus eorum, quas ipse in illis operatus est, traxit. Et addit: Cum voluerit Reges in terra Deus constituit, magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas.

Denique libro 1. contra duas Epist. Pelagiorum cap. 20. D. Augustinus loquens de imitatione Regis Assueri ab indignatione ad mansuetudinem (qua etiam, ut constat, fuit actus ordinis naturalis) inquit quod Deus occultissimus, & efficacissimus potestate cor Regis convertit, & traxit ab indignatione ad lenitatem: hoc est à voluntate ledendi ad voluntatem savendi, secundum illud Apostoli: Deus est enim qui operatur in vobis & velle. Ergo ex Augustino motio Dei efficaci praeviens nostras voluntates, non solum ad actus supernaturales, sed etiam ad operationes ordinis naturalis requiritur.

Ex his liquet, quantum excesserit Jansenius, & quam longè ab Augustini mente & sensibus aberraverit, dum dixit quod totum fundamentum gratiae

De gratia prima hominis cap. 7

gratia... Nat... dec... aut... lon... tam... vna... od... nu... vol... Q... tunc... mon... quom... vena... ni... D... sper... Aug... quod... omni... subin... rum... tus... qu... Se... nade... dum... etiam... flante... lapsum... in ar... neade... tur: ad... fiur... gratia... que h... tuo a... ur doc... Angel... Ne... tantu... nem, ... adfici... Non... quis... Angel... quos... nica... de ali... de se... degre... Ter... nobil... no ve... butu... tradi... horu... centi... & m... dibi... gratia